

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa [...] Banku [...] S.A. w W.

przeciwko D. S. i T. S.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 20 listopada 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 18 września 2019 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz strony powodowej kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanych D. S. i T. S. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 18 września 2019 r., sygn. akt I ACa [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżący zarzucili naruszenie prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawach nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich przez błędną wykładnię

polegającą na wadliwym określeniu skutków prawnych wynikających z zaskarżonego przepisu dla pozwanych polegających na uznaniu, iż sąd rozpoznający sprawę z powództwa przeciwko konsumentom z uzupełnionego weksla *in blanco* wystawionego na zabezpieczenie umowy zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentami nie jest zobligowany do zbadania z urzędu potencjalnie abuzywnego charakteru zapisów umowy; naruszenie prawa procesowego, tj. art. 493 § 1 k.p.c. w zw. z art. 10 i art. 17 prawa wekslowego polegające na uznaniu, że działanie sądu rozpoznającego sprawę z powództwa przeciwko konsumentom z uzupełnionego weksla *in blanco* wystawionego na zabezpieczenie umowy zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentami w zakresie badania stosunku podstawowego i jego wpływu na wysokość sumy wekslowej jest uzależnione od wcześniejszego podniesienia przez konsumentów zarzutów procesowych.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący oparli na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

W orzecznictwie zostało już wyjaśnione, że odwołanie się przez pozwanych, w zarzutach od nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla, do stosunku podstawowego, jakkolwiek prowadzi do uwzględnienia również tego stosunku w ramach oceny zasadności roszczenia wekslowego, ale nie skutkuje zmianą podstawy faktycznej i prawnej żądania pozwu. W takim przypadku nadal przedmiotem sporu jest roszczenie wekslowe, z tą różnicą, że przy uwzględnieniu także stosunku podstawowego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2011 r., II CSK 311/10, OSNC - ZD 2011, nr 3, poz. 66, z dnia 7 maja 2009 r., IV CSK 549/08, nie publ., z dnia 3 czerwca 2015 r., V CSK 550/14 oraz z dnia 16 grudnia 2015 r., IV CSK 131/15, nie publ.). Powiązanie zawartego w deklaracji wekslowej upoważnienia do uzupełnienia weksla *in blanco* z istnieniem i treścią zobowiązania podlegającego zabezpieczeniu powoduje, iż co do zasady, pierwszy wierzyciel wekslowy nie może na podstawie przepisów prawa wekslowego uzyskać wobec wystawcy weksla własnego i poręczyciela wekslowego więcej praw niż przysługuje mu w ramach stosunku podstawowego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 25/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 117, z dnia 21 czerwca 2007 r., IV CSK 92/07, OSNC 2008, nr 10, poz. 117).

Powołanie się przez powoda, obok wierzytelności wekslowej, na fakty i dowody usprawiedliwiające roszczenie cywilnoprawne, ma takie znaczenie, że w razie wadliwości weksla, mogą one uzasadniać rozstrzygnięcie w oparciu o tą drugą podstawę faktyczną, czyli na podstawie przepisów prawa cywilnego.

Jak już wspomniano z wekslem *in blanco*, łączy się upoważnienie do wypełnienia weksla zgodnie z treścią tego upoważnienia, czyli deklaracji wekslowej.

W sprawach z udziałem konsumentów, w których przeciwko nim jest dochodzone roszczenie z wystawionego przez nich weksla *in blanco* należy uwzględnić wykładnię prawa unijnego dokonaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c. niedozwolone postanowienie umowne nie wiąże konsumenta, co uzasadniania jego bezskuteczność od samego początku, którą sąd uwzględnia z urzędu (por. wyroki TSUE z dnia 26 października 2006 r. w sprawie E. M. Mostaza Claro przeciwko Centro Movil Millenium, C - 243/08 i z dnia

1 października 2015 r. w sprawie M. Bucura przeciwko S.C. Bancpost SA, C - 348/14; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 204/13, nie publ.).

Pozwani, poza ogólnym powołaniem się na obowiązek sądu *meriti* brania pod uwagę z urzędu niedozwolonych klauzul w umowach z udziałem konsumentów, w zarzutach kasacyjnych (podobnie jak i w zarzutach apelacyjnych) oraz w ich uzasadnieniu nie konkretyzują, o jakie postanowienia umowy kredytu w tym wypadku chodzi. Oczywistym jest, że sądy obu instancji uwzględniając powództwo Banku nie mogły oprzeć się wyłącznie na dołączonym do pozwu wekslu, lecz powinny były odnieść się do stosunku podstawowego.

W sprawie, w związku z wniesieniem przez pozwanych zarzutów od nakazu zapłaty wydanego przeciwko nim na podstawie weksla, sądy obu instancji objęły podstawą faktyczną rozstrzygnięcia umowę kredytu i jej realizację, a tym samym przedmiotem badania była nie tylko prawidłowość formalna wystawienia weksla, ale również merytoryczna zasadność dochodzonej przez stronę powodową należności. Sąd drugiej instancji odwołał się do wyroku TSUE z dnia 13 września 2018 r., C - 176/17 i stwierdził, że jakkolwiek powód od samego początku wnosił o wydanie nakazu zapłaty na podstawie weksla, to jednak do pozwu dołączył wszystkie dokumenty dotyczące stosunku podstawowego i pozwani mieli możliwość ustosunkowania się do nich. W trakcie całego procesu nie kwestionowali zasadności naliczenia sumy wekslowej.

Do pozwu strona powodowa dołączyła szereg dokumentów dotyczących stosunku podstawowego, które utworzyły ponad jeden tom akt wraz ze szczegółowym rozliczeniem, co składa się na dochodzoną kwotę oraz podstawy faktyczne jej wyliczenia.

Należy zwrócić uwagę, iż pozwanym został udzielony kredyt złotówkowy, a zatem nie ma tutaj zastosowania wykładnia prawa unijnego w odniesieniu do konsumentów przedstawiona przez TSUE w wyroku z dnia 3 października 2019 r. C - 260/18 oraz przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18 w kwestii tzw. kredytów frankowych.

Sąd ma obowiązek z urzędu badać charakter poszczególnych zapisów umownych pod kątem ich ewentualnej abuzywności, ale to na pozwanych spoczywa obowiązek wykazania, w jakiej kwocie kredyt został przez nich spłacony. W rozpoznawanej sprawie pozwani nie kwestionowali sumy zadłużenia i w tej materii, reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, nie zaoferowali dowodów.

Według ustaleń faktycznych Sądów *meriti* w dniu 20 lipca 2007 r. strona powodowa udzieliła pozwanym kredytu w kwocie 680 027,75 zł. Kredyt miał zostać spłacony w 297 równych ratach miesięcznych w wysokości określonej w harmonogramie spłat. Jednym z zabezpieczeń spłaty kredytu był weksel *in blanco* wraz z porozumieniem wekslowym, zgodnie z którym bank miał prawo wypełnić weksel przez wpisanie sumy wekslowej odpowiadającej kwocie zobowiązań wystawców względem banku z tytułu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami, kosztami, prowizjami i innymi należnościami banku, w przypadku niedotrzymania umownego terminu spłaty oraz we wszystkich przypadkach, gdy bankowi służyło prawo ściągnięcia jego wierzytelności wynikających z kredytu przed nadejściem terminu płatności. Na siedem dni przed terminem płatności weksla Bank zobowiązał się powiadomić wystawców listem poleconym .

Umowa kredytu podlegała modyfikacjom i w związku z tym zawarto kilka aneksów. Między innymi aneksem nr 5 zostało cofnięte oświadczenie banku z dnia 4 września 2013 r. o wypowiedzeniu umowy kredytowej, a ponadto pozwanym udzielono karencji w spłacie rat kapitałowo-odsetkowych na okres 12 miesięcy. Z kolei na podstawie aneksu nr 6 z dnia 18 grudnia 2013 r. Bank wyraził zgodę na przejściową zmianę sposobu płatności kredytu. Przez kilka lat Bank udzielał pozwanym ulg w spłacie kredytu na podstawie kolejnych aneksów, jednakże pozwani nadal nie wywiązywali się ze swoich zobowiązań z umowy kredytu. W konsekwencji pismem z dnia 14 lipca 2015v r. Bank wypowiedział pozwanym umowę kredytu z 30 - dniowym terminem; pismo zostało wysłane na adres wskazany przez pozwanych. Kolejnym pismem z dnia 24 sierpnia 2015 r. Bank zawiadomił pozwanych, że wypowiedzenie stało się skuteczne w związku z jego doręczeniem w dniu 4 sierpnia 2015 r. i termin wypowiedzenia upłynął w dniu 3 września 2015 r.

Z uwagi na brak uregulowania należności w wyznaczonym terminie Bank uzupełnił weksel na kwotę 748 452,54 zł z terminem płatności na dzień 16 października 2015 r. Pismem z dnia 18 września 2015 r. wezwał pozwanych do wykupu weksla; pozwana odebrała zawiadomienie w dniu 30 września 2015 r.

Obowiązek badania przez sąd z urzędu ewentualnej abuzywności postanowień umownych zawieranych przez przedsiębiorcę z konsumentem nie ma charakteru abstrakcyjnego, lecz musi być osadzony w konkretnych postanowieniach umownych, które mają wpływ na dochodzone przez przedsiębiorcę roszczenie tak co do zasady, jak i wysokości. Na te postanowienia powinien wskazać w postępowaniu kasacyjnym skarżący, zważywszy że ten środek prawny jest sporządzany przez profesjonalnego pełnomocnika, chyba że w granicach zaskarżenia i podstaw skargi abuzywność konkretnych postanowień mających wpływ na zakres odpowiedzialności cywilnej pozwanego konsumenta jest oczywista. Taka jednak sytuacja nie występuje w tej sprawie.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych).